

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA

KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

Rok XXII: 2024

Grudziądz, dnia 24.04.2024 r.

Nr 13 (808)

1352. spotkanie

Małgorzata Krupska

Tadeusz Maślankowski „Sosna” – bohater powstania warszawskiego

Tadeusz Maślankowski¹ urodził się w Grudziądzu 10 grudnia 1921 roku w małżeństwie Feliksa i Alwiny Maślankowskich. Uczył się w Gimnazjum Humanistycznym im. Sobieskiego w Grudziądzu, które ukończył w tragicznym 1939 roku. Wcześniej zainteresował się harcerstwem, bardzo popularnym w Polsce w okresie międzywojennym. Wstąpił do Związku Harcerstwa Polskiego i należał do 8 Pomorskiej Drużyny Harcerskiej im. Zawiszy Czarnego, tzw. „Błękitnej Ósemki”, która zapisała się w historii naszego miasta wystawianiem spektakli teatralnych; Młodzietki Maślankowski objął tu funkcję drużynowego.

W czasie okupacji hitlerowskiej Tadeusz przeniósł się do Warszawy. W latach 1942-1944 studiował na tajnych kompletach. Wstąpił też do Organizacji Harcerzy ZHP, czyli Szarych Szeregów. Struktura ta utworzona została już 27 września 1939 roku przez członków Naczelnej Rady Harcerskiej i współpracowała ściśle z Delegaturą Rządu na Kraj oraz Komendą Główną Armii Krajowej.

Maślankowski został także absolwentem konspiracyjnej Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty „Agricola”, utworzonej w październiku 1941 roku przez

¹ W niektórych źródłach znaleźć można błędną formę nazwiska "Maślankowski". Muzeum Powstania Warszawskiego w biografii podaje następującą informację: „Prawidłowy zapis nazwiska to Maślankowski (źródło: informacje Administracji Cmentarza Farnego w Grudziądzu przy ul. ul. Cmentarnej 3, gdzie zostali pochowani rodzice Tadeusza – Alwina i Feliks Maślankowscy. W zapisach ZCK błędnie jako Stanisław Maślankowski (za listą ekshumacyjną, zbiory Archiwum Państwowego w Warszawie) oraz jako Tadeusz Maślankowski (tabliczka epitafijna na Powązkach Wojskowych w latach 80. XX w. została skorygowana na Maślankowski)”; <https://www.1944.pl/powstancze-biogramy/tadeusz-maslonkowski,30219.html>

Kierownictwo Dywersji AK. Jako osoba pełnoletnia i doświadczona, Maślankowski, działający pod pseudonimem „Sosna”, wcielony został do Grup Szturmowych, podporządkowanych Kierownictwu Dywersji AK („Kedywowi”). Zajmowały się one tzw. „wielką dywersją” – akcjami bojowymi, których celem było m.in. wysadzanie mostów, elementów infrastruktury kolejowej, pozyskiwanie broni od nie-

Tadeusz Maślankowski

przyjaciela, egzekucje na okupantach, odbijanie więźniów. Część harcerzy z Grup Szturmowych walczyła w partyzantce.

W sierpniu 1943 roku utworzono z GS słynny batalion „Zośka”, dla upamiętnienia poległego Tadeusza Zawadzkiego „Zośki”. Następnie 1 czerwca 1944 roku powstała Brygada Dywersyjna „Broda 53”, jednostka dyspozycyjna Kierownictwa Dywersji AK, do której włączono batalion „Zośka”. Przed wybuchem powstania warszawskiego utworzono z elitarnych, zaprawionych w walce i stosunkowo dobrze uzbrojonych oddziałów zgrupowanie „Radosław”, w skład którego wszedł batalion „Zośka”.

„Sosna” w chwili wybuchu powstania warszawskiego należał do II plutonu „Alek” w 2. kompanii „Ru-

dy”, który działał na Woli. Walczył jako podharcistrz w stopniu podporucznika, pełniąc funkcję dowódcy III drużyny. Był bezpośrednim przełożonym poety Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. Maślankowski brał udział w obronie cmentarzy wolskich – niezwykle ważnej pod względem strategicznym akcji, mającej na celu związanie znacznych sił wroga i umożliwienie dowództwu Armii Krajowej zorganizowanie obrony Starego Miasta. Przeznaczono do tego najlepsze oddziały zgrupowania „Radosław”. Zacięta walka trwała od 6 do 11 sierpnia 1944 roku. „Sosna” zginął bohaterską śmiercią 8 sierpnia 1944 roku w czasie obrony Cmentarza Ewangelickiego, próbując ratować rannego towarzysza z drużyny, sierż. pchor. Henryka Petrykę.

Kronika Błękitnej Ósemki

Maślankowski pochowano wraz z Petryką na warszawskich Powązkach Wojskowych, w kwaterze żołnierzy batalionu „Zośka” A 20-2-26. Na murze pamięci nazwisko grudziądzanina odnaleźć można w kolumnie 179, na miejscu 35.

Pośmiertnie Maślankowski uhonorowany został najwyższym odznaczeniem wojskowym w Polsce, Orderem Virtuti Militari i Krzyżem Walecznych.

W rodzinnym mieście bohater powstania warszawskiego upamiętniony został przez nadanie jego imienia jednej z ulic, a także pomnik przy zbiegu ulic Maślankowskiego i Focha. Dzieło przedstawia „Sosnę” ratującego Petrykę i zostało wykonane przez Alexa Kazakhova. Odświeżenie pomnika nastąpiło w 2006 roku.

W 2014 roku imię pfm. Tadeusza Maślankowskiego „Sosny” przybrał grudziądzki V Szczep „Żywioly”. Harcerze celebrowali kolejne rocznice narodzin swojego patrona i popularyzują jego postać. Organizują w tym celu uroczystości miejskie i gry terenowe, nawiązujące tematycznie do działalności konspiracyjnej Maślankowskiego oraz jego dokonań na polu walki. Wydali także z okazji setnej rocznicy narodzin „Sosny” biografię bohatera – pamiątkowa książeczka zawiera 12 stron i została wydana w bardzo skromnym nakładzie 10 egzemplarzy.

Wartą odnotowania ciekawostką jest przekazanie harcerzom z naszego miasta przedwojennej kroniki 8 Pomorskiej Drużyny Harcerskiej im. Zawiszy Czarnego, prowadzonej przez pewien czas przez Maślankowskiego. Pierwsze zapiski w *annalach* opatrzone są datą 2 września 1936 roku i zawierają wiele szczegółowych informacji o funkcjonowaniu drużyny – znajdują się tu m.in. opisy odprawy funkcyjnych drużyny po obozie, tworzenia planu pracy drużyny na kolejny rok, obchodów Dnia Myśli Braterskiej w rocznicę narodzin twórcy skautingu – Roberta Baden-Powella. Kronika upiękaszona jest też pięknymi rysunkami Maślankowskiego, obdarzonego talentem plastycznym. Zapiski znalazły się w rękach grudziądzkich harcerzy dzięki druhowi Zenonowi Kwiatkowskiemu, który po wojnie odkrył ją w archiwum, a wobec planowanej likwidacji zbiorów przez sowieckich biuralistów, postanowił potajemnie wynieść i zabezpieczyć ten dokument. Przechowywał go przez kilkadziesiąt lat we własnym mieszkaniu, by ostatecznie powierzyć młodym ludziom, podtrzymującym harcerskie tradycje i kultywującym pamięć o Tadeuszu Maślankowskim.

Pomnik w Grudziądzu

Logo V Szczepu ZHP Żywioly
im. T. Maślankowskiego

(L.B.S.)

Redakcja: Janusz Hinz. Logo KMDG wykonał Grzegorz H. Rygielski.